

Русенски университет "Ангел Кънчев" Филиал – Силистра

КАТЕДРА ПО ФИЛОЛОГИЧЕСКИ И ПРИРОДНИ НАУКИ

ВЪПРОСНИК

за държавен изпит по Български език и литература

Въпроси по български език

1. Възникване на старобългарската писменост. Народностна основа на Кирило-Методиевия език. Състав и характер на старобългарските азбуки. Названия и числена стойност на буквите. Въпросът за произхода на старобългарските азбуки. Разпространение на старобългарските азбуки
2. Обща характеристика на фонемната система на съвременния български книжовен език. Вокална система. Консонантна система. Съчетаемост на фонемите (гласни и съгласни)
3. Звукови закони - съвременни и исторически: палатализация. асимилация, дисимилация, редукция. Изпадане на съгласни. Премятане на съгласни. Вмъкване на гласни и съгласни. Преглас на променливо я
4. Думата като речникова единица (форма и значение на думата). Лексикално и граматическо значение на думата. Промени в лексикалното значение. Преносно значение. Многозначност. Синоними. Антоними. Омоними
5. Заемане на лексика. Причини за заемане на лексика. Класификация на заетите думи. Усвояване на заетите думи. Употреба на заетите думи
6. Фразеология. Същност, структура и семантика на фразеологичните единици. Произход на фразеологичните единици в българския език
7. Съществително име. Граматически категории на съществителното име. Членуване
8. Прилагателно име. Числително име
9. Местоимения
10. Глагол. Образуване. Лица и число. Залог на глагола. Вид на глагола
11. Време на глагола. Сегашно време. Минали времена в българския език. Бъдещи времена в българския език
12. Наклонения на глагола. Изявително наклонение. Повелително наклонение. Условно наклонение. Преизказно наклонение
13. Причастия. Сегашно деятелно причастие. Минало свършено деятелно причастие. Минало несвършено деятелно причастие. Минало страдателно причастие
14. Деепричастие. Отглаголни съществителни имена. Остатъци от инфинитив. Наречие. Предлог. Съюз. Частица. Междуметие
15. Словосъчетание. Видове словосъчетания. Изразяване на връзката между съставките на подчинителните словосъчетания
16. Просто изречение. Класификация на простите изречения. Видове изречения по състав и по цел на изказването. Разчленими и неразчленими изречения. Едносъставни и двусъставни изречения. Пълни изречения и изречения с изпуснати части

17. Подлог. Сказуемо. Класификация на сказуемото. Просто глаголно сказуемо. Просто междуметно сказуемо. Съставно глаголно сказуемо. Съставно именно сказуемо. Сложни съставни сказуеми
18. Второстепенни части на изречението (допълнение, обстоятелствено пояснение, съгласувано определение, несъгласувано определение, приложение, сказуемно определение)
19. Разширени и повторени части на изречението. Еднородни части на изречението. Обособени части на изречението. Вметнати синтактични единици
20. Сложно изречение. Класификации на сложните изречения. Сложно съчинено изречение. Видове сложни съчинени изречения. Сложни смесени изречения
21. Сложно съставно изречение. Видове сложни съставни изречения (сложно съставно с подчинено подложно изречение; сложно съставно с подчинено сказуемноименно изречение; сложно съставно с подчинено допълнително изречение; сложно съставно с подчинено обстоятелствено изречение; сложно съставно с подчинено определително изречение; сложно съставно с подчинено сказуемноопределително изречение)
22. Основни понятия в стилистиката: сфера на общуване, речева ситуация, речево съобщение, понятието "функционален стил". Качества и свойства на добрия стил. Функционални стилове на съвременния български книжовен език. Видове стилистични грешки. Причини за пораждаването им.
23. Текст. Същност и основни признаци на езиковия текст - свързаност (тематично-смислова и формално-структурна), граматичност. цялостност и завършеност

ОСНОВНА ЛИТЕРАТУРА

- Андрейчин, Л. Основна българска граматика. София, 1944; II изд.: 1978
- Бояджиев, Т., И. Куцаров. Й. Пенчев. Съвременен български език. София. 1999. Бояджиев, Т. Българска лексикология. София. 1986
- Брезински, Ст. Кратък български синтаксис. София, 1995
- Брезински Ст. Помагало по синтаксис на българския език. София, 1988
- Велева, М. Стилистичният анализ на художествения текст. София. 1990
- Велева, М. През огледалото на стила. Стилистична интерпретация на художествения текст. София, 2000
- Брезински, Ст. Синтаксис и стилистика. София, 1994
- Вътов, В. Фонетика и лексикология на българския език. В. Търново, 1995
- Вътов, В. Лексикология на българския език. В. Търново, 1998
- Георгиев, Ст. Българска семасиология. В. Търново, 1993
- Георгиев, Ст. Българска морфология. В. Търново, 1991
- Георгиева, Е. Обособените части на изречението от синтактично и стилистично гледище. София, 1983
- Герджиков Г. Преизказването на глаголното действие в българския език. С., 1984. Граматика на старобългарския език. София. 1991
- Граматика на съвременния български книжовен език. Т. I. Фонетика. София. 1980. Граматика на съвременния български книжовен език. Т. II. Морфология. София, 1982. Граматика на съвременния български книжовен език. Т. III. Синтаксис. София, 1983. Йосифова, Р., М. Илиева. Стилистика. В. Търново, 1999
- Каневска-Николова, Елена. Синтаксис на съвременния български език, Смолян: Ганзуров ПРИНТ, 2020
- Куцаров. Ив. Проблеми на българската морфология. Пловдив. 1982
- Лакова, М. Местоименните въпросителни изречения в съвременния български език.

София, 1991

Леков, Ив. Единство и национално своеобразие на славянските езици в техния основен речников фонд. София, 1955

Лилов, М. Изкуство на словото. София, 1967

Лингвистика на текста. Съст.: Ст. Димитрова. София, 1995

Лингвистика на текста. В. Търново, 1995

Маровска, В. Стилистика на българския език. Пловдив, 1998

Маслов, Ю.С. Очерк болгарской грамматики. Москва, 1981

Мирчев, К. Историческа граматика на българския език. София, 1958

Мирчев, К. Старобългарски език. София, 1985

Недев, И. Синтаксис на съвременния български книжовен език. София, 1992

Недев, И. Безсъюзните сложни изречения в съвременния български книжовен език. Силистра, 2006

Недев, И. Български език. Синтаксис и пунктуация. Силистра, 2014

Недкова, Е. Помагало по фразеология на българския език. Русе. 2009

Ничева, К. Българска фразеология. София. 1983

Ницолова Р. Българските местоимения. София, 1986

Ницолова. Р. Българска граматика. Морфология. София, 2008

Ницолова. Р. Прагматичен аспект на изречението в българския книжовен език. София. 1984

Пашов П. Практическа българска граматика. София, 1994

Пенчев, И. Строеж на българското изречение. София, 1984

Пенчев, И. Български синтаксис. Управление и свързване. Пловдив, 1995

Пенчев, Й. Синтаксис на съвременния български език. Пловдив, 1998

Помагало по българска морфология. Глагол. Съст.: П. Пашов. София, 1976

Помагало по българска морфология. Имена. Съст.: Г1. Пашов. София. 1978

Пометкова, Я. Синонимни синтактични конструкции за изразяване на обстоятелствени и определителни отношения в съвременния български език. Русе. 2003

Пометкова. Яна. Изречения с усложнена семантична структура в българския език. Русе: ЛЕНИ АН, 2012

Попов К. Помагало по български синтаксис. София. 1979

Попов, К. Съвременен български език. Синтаксис. София, 1962

Попова, В. Стилистична функция на някои категории думи в художествената литература. София, 1979

Радева В. Словообразуването в българския книжовен език. София, 1991

Радева, В. Словообразователна и семантична структура на деноминалните глаголи в съвременния български книжовен език. Унив. изд. "Св. Климент Охридски", 1993

Радева, П. Записки по синтаксис на съвременния български език. Словосъчетание и просто изречение. В. Търново, 1997

Радева. Пенка. Записки по синтаксис на съвременния български книжовен език. Словосъчетание и просто изречение. Велико Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, 2015

Радева, Пенка. Записки по синтаксис на съвременния български книжовен език. Сложно изречение. Велико Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“. 2015

Русев, Р. Научният текст на Михаил Арнаудов. Русе, 1998

Русинов, Р. Речниковото богатство на българския книжовен език. София. 1980

Русинов, Р. Учебник по история на новобългарския книжовен език. София, 1980. Савова, И. Текстолингвистика. Уводен курс. Шумен, 2000

Савова, Ивелина, Снежана Добрева. Български синтаксис. Велико Търново: Фабер. 2016

Ставрева, Л. Изучаване на текста като основна комуникативна единица. София, 1988. Станева, Хр. Стилистика на съвременния български книжовен език. Учебно помагало. В. Търново, 1994
Станева, Хр. Стилистика на българския книжовен език. Велико Търново. 2001
Станков В. Българските глаголни времена. София, 1969
Станков. В. Конкуренция на глаголните видове в БКЕ. София, 1976
Станков, В. Стилистични особености на българския глагол. София, 1981
Стоянов. Ст. Граматика на българския книжовен език. София, 1964 (и сл. изд.)
Стоянов Ст. Членуването на имената в българския език. София, 1965
Тилков, Д., Т. Бояджиев. Българска фонетика. София, 1977
Трендафилова, П. Стилистика на българския език. Учебно помагало (Теоретични разработки, задачи и текстове). Силистра, 2004
Харалампиев, Ив. История на българския език. В. Търново, 1992
Цонев, Б. Българска семантика. История на българския език. Т. II, 1934
Цонева, Д., В. Райнов. Фонетика и фонология на съвременния български език. Русе, 2009
Чизмаров, Д. Стилистика на българския книжовен език. София, 1982
Янакиев, М. Записки по стилистика на българския език. София. 1970

Въпроси по литература

1. **Фолклор и литература.** Фолклорни мотиви и образи в българската литература (образът на змея и мотивът «змейова сватба», мотивът «слънчова женитба», мотивът за враждането). Универсална символика на времето и пространството. Обред и песен. Представата на фолклорния човек за света. Календарни празници и обреди
2. **Библията - културен феномен.** Композиция. Автори. Старозаветни библейски сюжети (Сътворението на света; Каин и Авел - мотивът за братоубийството; Мойсей: Йосиф - суперинтендант на фараона). Образът на Иисус в синоптичните евангелия (Матей. Марко, Лука). Гностическото евангелие на Йоан. Откровение Йоаново
3. **Старобългарската писмена култура** - същност, характер, особености. Жанрови структури. Принципът за двойно художествено отражение на действителността. Старобългарската ръкописна книга
4. **Кирило-Методиевото дело.** Извори за живота и дейността на двамата братя (български, гръцки, латински). Мисии. Книжовно наследство
5. **Великоморавската мисия на Кирил и Методий.** Исторически контекст. Литературната й интерпретация в Папопските легенди. Историята на двамата братя, разказана в; Италианска легенда и Солунска легенда (художествена функция на чудото); Похвално слово за Кирил като извор за делото на солунските братя
6. **«Сказание за буквите» на Храбрия Черноризец.** Дискусионни проблеми около личността на автора. Извори за написване на сказанието. Време и място на създаване. Дискусии за жанровата специфика на текста. Композиция. Текстологични проблеми
7. **Константин Преславски - „Азбучна молитва“.** Дискусии около личността на автора. Дискусии около авторството на молитвата. Книжовно наследство на Константин Преславски.
8. **Апокрифна книжнина.** Старозаветни апокрифи („Повест за Тивериадското море“) Новозаветни апокрифи („Ходене на Богородица по мъките“). Богомилски апокрифи („Адамов запис“)
9. **Паисий Хилендарски - “История славяноболгарская”.** Извори за написването на Историята. Жанрова специфика. Композиция
10. **Ренесансови идеи в оригиналното Паисиево предисловие** («О. неразумни и юроде»). «Историята» - програма на Българското възраждане
11. **Софроний Врачански** - живот и творчество (Първи видински сборник, Втори видински сборник, “Житие и страдания грешнаго Софрония” - първото българско белетристично произведение)
12. Българската литература от средата на 20-те до средата на 40-те год. на XIX век. **Петър Берон** и неговият енциклопедически проект - «**Буквар с различни поучения**»
13. **Петко Рачов Славейков** - жизнен път. Поезия и граждански идеали. Песенност и градски фолклор. Еротичното във възрожденската литература
14. **„Изворът на Белоногата“** - жанрова специфика, композиция, образът на везира и образът на Гергана. Мотивът за враждането. Баладичният финал
15. **Начало и развой на българската белетристика.** Преводи, побългарявания. Васил Друмев и първата българска повест. Творчеството на Любен Каравелов
16. **Публицистиката през Възраждането** - цариградските просветители и влашките революционери. Първият български вестник. Първото българско списание. Раковски като публицист. Славейков като публицист. «Цариградски вестник»
17. **Христо Ботев в контекста на Българското възраждане** - обвързаност с възрожденския тип мислене. Формиране на националния митопоегически контекст. Митологеми

18. **Христо Ботев.** Основни теми, проблеми, образи в Ботевата лирика. **Ботевата публицистика** - вестници, рубрики, статии
19. **Литературата на 80-те години.** Пловдив като културен център. Доминиращи теми и жанрове. Представителни творби ("Записки по българските въстания", "Под игото", "Епопея на забравените" и други). Отношение между исторически факти и художествена условност. Антологични постижения в разказа, поестта и пътеписа
20. **Сатирата** в следосвобожденската литература. Критическият патос в литературата - жанрово многообразие и художествена специфика на литературните творби (Иван Вазов, Алеко Константинов. Стоян Михайловски - "Книга за българския народ" - сюжет и идеи)
21. **Традиционно и модерно** в българската литература на предела между двата века. Новите естетически търсения на "Мисъл" като първи етап на българския модернизъм - предпоставки за появата му. влияния, представители. Културна програма. Ролята на "Мисъл" за модернизирването на българската литература
22. **Пенчо Славейков** - жрец и воин на новото изкуство. Фактори, оказали влияние върху формирането на естетическите му възгледи ("Баща ми в мен"; немската литература и философия; руската литература). Отношение към фолклора. Мотиви и образи в творчеството на Славейков. Темата за твореца (философски поеми, "На острова на блажените" и други)
23. **Яворов - творчески път и жанрово многообразие на творчеството му.** Основни мотиви. Особенности на поетиката
24. **Българският разказ** - от фрагментарност към монолитност. Особенности на жанра. Тематика. Поетиката на разказите на Вазов, Елин Пелин. Йовков
25. Символизмът в българската литература. Духовни и психологически предпоставки за възникването му. Особенности на поетиката. Представители (Яворов, Т. Траянов, Лилиев, Дебелянов, Ем. Попдимигров и др.). Постигания. Принос на символизма за българската литература
26. **Романът** в българската литература след Освобождението. Особенности на жанра. Бит и история в романа «Под игото»
27. **Българската литература през 20-те години на ХХ век.** Хетерогенност на литературните явления. Основни тенденции. Литературен авангард. Експресионизъм. Гео Милев - «Септември» - полемичният патос на поемата). Естетически търсения в поезията на Елисавета Багряна и Атанас Далчев
28. **Христо Смирненски** - новаторство в типа на художественото обобщение (проблематика и поетика). Патетика и трагизъм в лириката на Хр. Смирненски. Човекът и Градът. Мотивът за преображението на човека и на света. "Приказка за стълбата" - идейно-емоционални внушения
29. **Нравствените послания на Йовковото творчество.** Поетика на Йовковия разказ. Нравствеността на героите му. Мистичният Йовков. Художествена специфика на сборниците му
30. **Никола Й. Вапцаров** - естетически възгледи. Особенности на поетиката (полемичност, комуникативност, амбивалентност). Екзистенциални мотиви в поезията на Вапцаров
31. **Широките епически платна на 50-те години (Д. Димов, Д. Талев).** Човекът и историята, човекът и общността. Характери, специфика на художествения стил
32. **Философско-психологическият роман в съвременната българска литература** (Ем. Станев- «Антихрист», Бл. Димитрова - «Пътуване към себе си»)
33. **Проблемът «регионално и национално» в съвременната българска литература** - Ивайло Петров - «Преди да се родя и след смъртта ми», «Хайка за вълци». Йордан Радичков «Ноев ковчег», «Нежната спирала», Николай Хайтов «Диви разкази»)
34. **Съвременна българска поезия** (Валери Петров, Бл. Димитрова, К. Павлов. Ст. Цанев, Борис Христов и др.)

БИБЛИОГРАФИЯ:

I. ОСНОВНА

- Арнаудов, М. Баладни мотиви в народната поезия. 1964, 1965
- Арнаудов, М. Студии върху българските обреди и легенди. Ч. I, II
- Бенинска-Събкова. М. Змеят в българския фолклор
- Българска митология. Енциклопедически справочник, 1994
- Василев, Вл. Студии, статии, полемики. С., 1992
- Георгиева, И. Българска народна митология. 1983
- Гинчев, Ц. По няколко думи. 1988
- Добрев, Д. Символите в творчеството на българските символисти. С., 2000
- Жечев, Т. Българският роман след Девети септември. С., 1980
- Жечев, Т. Въведение в новата българска литература. С., 1990
- Игов, С. История на българската литература 1878-1944 г. С., 1990: История на българската литература. С., 2001
- Игов, С. Кратка история на българската литература. С., 1996
- Ичевска, Т. Романите на Д. Димов. "Фабер". В. Търново, 2005
- Каролев, С. Жрецът воин. С., 1976 - 1981
- Кирило-Методиевага енциклопедия. Т.1 (1983), т.И (1996)
- Кирова, М. Българска литература. От Освобождението до Първата световна война. Част 1 и 2. ИК «Колибри, С., 2018
- Кирова, М. Й. Йовков. Митове и митологии. С., 2001
- Лечева, Г. (2022). Старобългарската писмена култура - лекции. В: <https://lechevag.blogspot.com/p/blog-page-18.html>
- Лечева, Г. (2022) Българската литература през Възраждането - лекции. В: <https://lechevag.blogspot.com/p/blog-page-3.html>
- Липкова, Р. Литературният живот между двете войни. С., 1995
- Маринов, Д. Народна вяра и религиозни народни обичаи. 1994
- Ничев, Б. Съвременният български роман. С., 1981
- Панова, И. Вазов, Елин Пелин. Йовков - майстори на разказа. С., 1967
- Пелева, И. Алеко Константинов. Биография на четенето. С., 2002
- Пелева, И. Йордан Радичков. Дума, разказ, тъга. с., 2004
- Пенчев, Б. Септември 23: идеология на паметта. С., 2006
- Петканова, Д. Старобългарската литература, 1985 (1982)
- Радев, И. История на българската литература през Възраждането, 1997
- Русева, В. Аспекти на модерността в българската литература през 20-те години. С., 1993. Русева, В. Мистичният Йовков. Велико Търново, 1998
- Сарандев, Ив. Антология на български литературен авангард. Пловдив, 2001
- Стефанов, В., Налбантова, Е. Книжовност и литература в България 1X-XX1век. Възраждане. УИ „Св. Кл. Охридски"1, С., 2022
- Стефанов, В. Българската литература. XX век. С., 2003
- Стефанов, В. Книжовност и литература в България 1X-XX1век. Социализъм. УИ „Св. Кл. Охридски", С., 2022
- Стефанов, В. Участта Вавилон. Лица, маски и двойници в българската литература. С., 2000
- Стефанов, В., Борисова, Б. Книжовност и литература в България 1X-XX1век. Модерност. УИ „Св. Кл. Охридски", С., 2022
- Стефанов, В., Димитрова, А. Книжовност и литература в България 1X-XX1век. Средновековие. УИ „Св. Кл. Охридски", С., 2022

Стефанов, В., Кирова, М. Светове и светувания. I. С., 2006
Стефанов, В., Кирова, М. Теми, автори, проблеми. Изд. Фабер, В. Търново. 2009 Сугарев, Е.
Българският експресионизъм. С., 1988
Янев, С. Традиции и жанр. С., 1975

II. ДОПЪЛНИТЕЛНА

Данчев, Г., А. Калоянов. Христоматия по българска фолклористика. 1967 (1991)
Арнаутов, М. Очерки по българския фолклор. 1968. 1969
Венедиков, И. Златният стожер
Венедиков, И. Раждането на боговете, Залезът на боговете. Медното гумно
Петканова, С. Старобългарска литература. Енциклопедически речник. С., 1992
Кувев, К., П. Динеков, Д. Петканова, Христоматия по старобългарска литература. С., 1961
Енциклопедия на българската възрожденска литература. В. Търново. 1997
Арнаутов, М. Творци на българското възраждане., т. I, II. С., 1960
Пенев. Б. История на новата българска литература. Т. I - IV. С., 1976 - 1978
Арнаутов, М. Яворов - личност, творчество, съдба. С., 1961
Българската критика за Алеко Константинов. С., 1970
Атанасова, Ц. Кръгът "Мисъл". С., 1991
Иванов, С. Поезията между две епохи. С., 1994
Каролев, С. Жрецът воин. С., 1976 - 1981
Лебедова, Р. Златна Добруджа в българското етнокултурно пространство. С., 2005. Лебедова, Р.
Неизчерпани диалози. В. Търново. 2008
Радев, Р., Лебедова, Р. Сбъднати пътувания на духа чрез словото и пластиката. В.
Търново, 2008
Георгиев, Н. Името на розата и на тютюна. С., 1994
Георгиев, Н. Мнения и съмнения. По дирите на едно чергарство. С., 1999
Георгиев, Н. Сто и двадесет литературни години. С., 1992
Да четем Далчев. Сборник с материали от конференция, посветена на 100-годишнината от
рождението на поета. Съст. Биляна Курташева и Йордан Ефтимов. С., 2006
Добрев, Д. Поетика на Йовковия разказ. С., 1989
Добрев, Ч. "Време разделно"- българската Голгота. С., 2008
Добрев, Ч. Забранените плодове на познанието. Емилия Станев. С., 1982
Дойнов, Пл. Българската поезия в края на ХХ век. С., 2007.1, II Дойнов, Пл. 1907: Литература,
автономия, канон. С., 2009
Жечев, Т. История и литература. С., 1989
Звезданов, Н. Неосветените дворове надутата. Йордан Радичков. С., 1987

11.12.2024 г.

РЪКОВОДИТЕЛ на КФН:
(доц. д-р Евг. Горанова)

Директор:
(доц. д-р Р. Лебедова)

